

доступу МСП до кредитних ресурсів, а вдосконалення кредитних механізмів підтримки підвищить відповідальність МСП за використання наданих коштів і сприятиме підвищенню ефективності стимулювання розвитку МСП.

### Література

1. Бобров Є. А. Аналіз причин виникнення світової фінансової кризи та її вплив на економіку України / Є. А. Бобров // *Фінанси України*. – 2009. – № 2. – С. 33–43.
2. Вахненко Т. П. Фінансова криза в Україні : фактори, механізми, дії, заходи подолання / Т. П. Вахненко // *Фінанси України*. – 2008. – № 10. – С. 3–21.
3. Полозненко Д. Про основні чинники фінансово-кредитної кризи в Україні / Д. Полозненко // *Вісник НБУ*. – 2009. – № 4. – С. 28–31.
4. Коцовська Р. Кредитна підтримка малого бізнесу установами фінансового ринку України / Р. Коцовська // *Регіональна економіка*, 2002. – № 3. – С. 167–170.
5. Батковський В. Проблеми кредитування малого підприємництва / В. Батковський // *Вісник НБУ*, 2005. – № 4. – С. 28–33.
6. Бобров Є. А. Сучасний стан і перспективи розвитку кредитування малого бізнесу / Є. А. Бобров // *Фінанси України*. – 2004. – № 1. – С. 103–108.
7. [http : // www.microcredit.com.ua/news/33](http://www.microcredit.com.ua/news/33).

УДК 631.1:65.012.32

С. В. ВАСИЛЬЧАК., О. Р. ЖИДЯК  
Львівський інститут банківської справи УБС НБУ

## ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*У статті проаналізовано стан виробництва сільськогосподарської продукції та розглянуто проблеми фінансового забезпечення різних форм підприємницької діяльності в сільському господарстві.*

*The article includes an analysis of agricultural industry and considers the problems of financial provision of various forms of entrepreneurship in agriculture.*

**Постановка проблеми.** В умовах реформування економіки України, формування нових економічних і фінансових відносин в державі та в сільському господарстві зокрема, форми підприємництва піддаються різним ризикам в процесі ведення виробництва і комерційної діяльності. Дані ризики пов'язані перш за все із фінансовою діяльністю підприємств та їх фінансовим забезпеченням. Суб'єкти підприємницької діяльності, функціонуючи в конкурентному ринковому середовищі, можуть стикатися з проблемами появи загрози банкрутства. Для забезпечення розвитку різних форм підприємницької діяльності та їх фінансової стабілізації передусім слід визначитися з основними напрямками фінансової політики при вирішенні проблем функціонування, розвитку та розширеного відтворення. Тому особливої актуальності набувають питання своєчасного забезпечення підприємств достатніми та дешевими фінансовими ресурсами, які є необхідними для ефективного ведення господарювання і залежить, насамперед, від результативно діючої системи управління. При цьому вирішальним є саме управління фінансовим забезпеченням діяльності різних форм підприємницької діяльності. Таке управління вимагає глибокого теоретичного обґрунтування та практичної розробки з тим, щоб забезпечити високу ефективність діяльності й мінімізувати ризики суб'єктів підприємницької діяльності. Дані питання і визначають актуальність обраної теми дослідження.

**Аналіз останніх досліджень.** Питання регіональних особливостей розвитку форм господарювання та виробництва сільськогосподарської продукції, формування аграрного ринку розглядають у своїх працях багато вітчизняних вчених. Зокрема такі вітчизняні вчені як В.І. Власов, Ю.П. Воскобійник, М.К. Гащенко, В.П. Горьовий, Р.Я. Дем'яненко, М.В. Зубець, О.В. Крисальний, Т.М. Кучеренко, Л.М. Пархоменко, В.П. Печко, П.Т. Саблук, О.Р. Жидяк, О.Г. Шпикуляк, В.В. Юрчишин. Проте питання фінансового забезпечення різних форм господарювання та виробництва сільськогосподарської продукції в умовах Львівського регіону потребують дослідження. Адже Львівська область за кількістю сільського населення займає перше місце в Україні. В регіоні проживає понад 12 % населення, зайнято 11 % трудових ресурсів України, охоплюючи 9,3 % її території. Тут зосереджено 9,2 % загальної вартості основних фондів, в т.ч. 9,7 – основних невиробничих фондів України. У регіоні виробляється майже 12 % національного доходу.

**Постановка завдання.** Отже, недостатність розкриття окреслених питань з обраної тематики дослідження у підсумку і визначають головну **мету роботи**, спрямовану, насамперед, на узагальнення сутності управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємства.

**Виклад основного матеріалу.** Сталий розвиток форм підприємництва можна забезпечити при умові покриття витрат грошовими надходженнями від реалізації продукції, надання послуг та інших надходжень.

Доходи суб'єктів підприємницької діяльності є одним із основних джерел формування фінансових ресурсів. Фінансове забезпечення діяльності кожного підприємства формується в залежності від розміру виробництва та фінансового становища самого підприємства і його стан безпосередньо впливає на кінцевий результат та економічну ефективність. Тому фінансове забезпечення як сукупність певних заходів та умов має актуальне значення та є предметом дослідження.

Для вивчення проблем фінансового забезпечення різних форм підприємницької діяльності та визначення шляхів їх вирішення проаналізуємо систему господарювання та основні їх економічні показники. У Львівській області на початок 2008 р. налічувалось 1952 сільськогосподарських підприємства всіх форм власності проти 1786 на початок 2000 р., з них 348 господарських товариств проти 227 господарських товариств на початок 2000 р., 265 приватних підприємств (включаючи великі фермерські господарства) проти 147 на початок 2000 р., 12 виробничих сільськогосподарських кооперативів проти 21 на початок 2000 р., 23 державних підприємств проти 15 на початок 2000 р. і 27 міжгосподарські та інші підприємства. На початок 2008 р. у Львівській області функціонувало 227 підприємств інших форм господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

**Чисельність виробників сільськогосподарської продукції Львівської області (на початок року), одиниць**

Показник	Рік			
	2001	2006	2007	2008
Сільськогосподарські підприємства – всього	1786	1825	1945	1952
в т. ч. державні	15	22	23	23
недержавні – всього	1771	1803	1922	1929
з них:				
– господарські товариства	227	352	362	348
– приватні (приватно-орендні) підприємства (включаючи великі фермерські господарства)	147	215	243	265
– виробничі кооперативи	21	17	23	12
– підприємства інших форм господарювання	227	25	36	27
– дрібні фермерські господарства	1149	1194	1258	1277
Особисті селянські господарства (ГН), тис. од.	401,4	378,8	323,1	322,7
Власники землі в колективних садах і городах, тис. од.	264,1	247,1	244,2	248,1

Структура чисельності сільськогосподарських виробників за організаційними формами свідчить, що основну питому вагу займають недержавні підприємства – 98,8 %, тобто ті виробники, організаційна структура та виробничі відносини яких ґрунтуються на приватній власності на землю та основні засоби виробництва. До них можна віднести дрібні фермерські господарства, які в структурі займають 65,4 %. Важливе значення мають оптимальні розміри організаційно-правових форм, які впливають як на обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, так на її ефективність та фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Основне місце серед факторів розвитку виробничих структур належить забезпеченню їх земельними угіддями.

Аналіз динаміки забезпечення сільськогосподарськими угіддями усіх категорій господарств показує, що площа їх зменшується у сільськогосподарських підприємствах та збільшується у господарствах населення. Прослідковується ця тенденція зокрема щодо наявності ріллі (табл. 2).

Таблиця 2

**Зміни розмірів земельних угідь за категоріями господарств Львівської області (на початок року), тис. га**

Рік	Усі категорії господарств		У тому числі:			
			сільськогосподарські підприємства, включаючи великі фермерські господарства		господарства населення, включаючи колективні сади та городи	
	Сільськогосподарські угіддя	Рілля	Сільськогосподарські угіддя	Рілля	Сільськогосподарські угіддя	Рілля
2000	1131,9	765,9	489,1	377,8	642,8	388,1
2005	1061,6	732,9	306,6	243,8	755,0	489,1
2006	1054,3	729,4	256,7	210,2	797,6	519,2
2007	1052,9	728,8	237,8	196,9	815,1	531,9
2008	1043,9	723,6	233,7	196,2	810,2	527,4
2009	1039,2	720,5	240,2	201,3	799,0	519,2

Важливим показником, який характеризує розміри організаційно-правових форм господарювання та впливає на виробництво тваринницької продукції є наявність поголів'я тварин. Із наступних (рис. 1–4) бачимо, що основна кількість поголів'я по всіх видах тварин сконцентрована в господарствах населення.

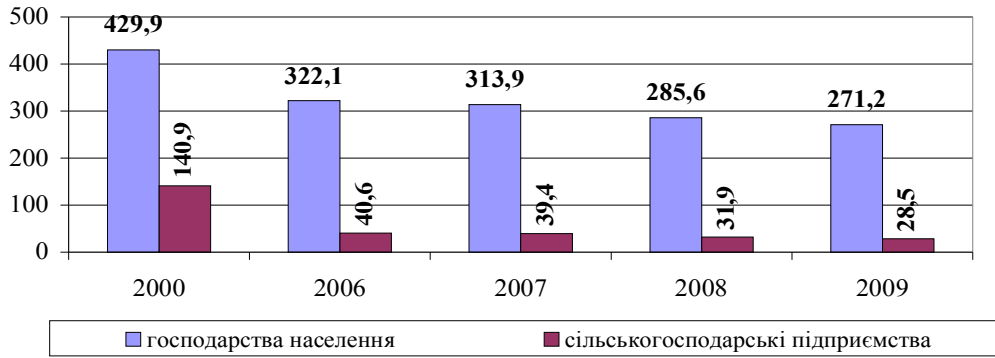


Рис. 1. поголів'я великої рогатої худоби у господарствах Львівської області, тис. голів (на початок року)



Рис. 2. поголів'я корів у господарствах Львівської області, тис. голів (на початок року)

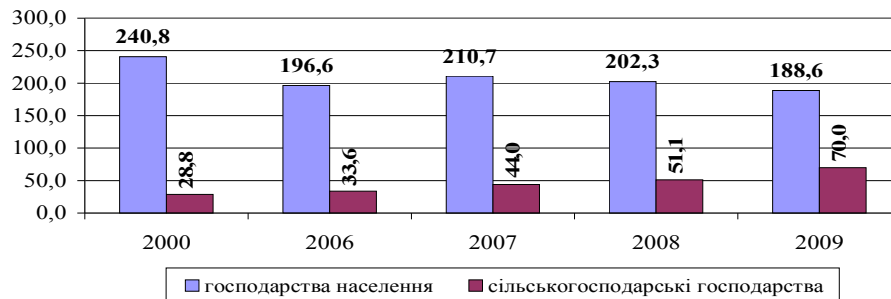


Рис. 3. поголів'я свиней у господарствах Львівської області, тис. голів (на початок року)



Рис. 4. поголів'я овець і кіз у господарствах Львівської області, тис. голів (на початок року)

Так, наприклад, на початок 2009 року в господарствах населення утримувалось 271,2 тис. голів ВРХ, тоді як в сільськогосподарських підприємствах – 28,5 тис. голів, що в 9,5 разів менше. Ще більша диспропорція

між даними категоріями господарств по наявності поголів'я корів. Їх чисельність в господарствах населення на початок поточного року в 15,6 разів перевищувала чисельність в підприємствах. Така ж приблизно закономірність розподілу зберігається між господарюючими суб'єктами і по поголів'ю свиней, овець та кіз.

Аналіз поголів'я тварин в динаміці нам показує, що по всіх видах зміна їх кількості має тенденцію до зменшення. Отже, дослідження підтверджують те, що більшість видів рослинницької та тваринницької продукції виробляється в господарствах населення. Проте орієнтація тільки на дану форму господарювання в майбутньому була б помилковою. Оскільки господарства населення тільки в час проведення реформ в АПК та перехідного періоду є тим важливим фактором, який забезпечує збалансування виробництва продукції сільськогосподарства аграрними підприємствами. Для проведення аналізу і порівняння показників ефективності виробництва основних видів продукції були взяті сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та господарські товариства Львівщини (табл. 3).

Таблиця 3

### Економічна ефективність суб'єктів господарської діяльності Львівщини у 2008 році

Показник	Сільськогосподарське підприємство	Фермерське господарство	Господарське товариство
Виручка від реалізації продукції сільського господарства та послуг, тис. грн	968277,8	65560,0	773689,2
у розрахунку на:			
– одного середньорічного працівника, тис. грн	105,4	129,6	130,6
– 100 грн витрат виробництва, грн	124	109	130
Рівень рентабельності, %	24,0	8,8	30,1

Із даних таблиці видно, що в сільськогосподарських підприємствах краще окупляються витрати та більший рівень рентабельності порівняно із фермерськими господарствами. Показники виручки від реалізації продукції в розрахунку на одного працюючого свідчать, що фермерські господарства можуть ефективно працювати і скласти гідну конкуренцію іншим формам господарювання на селі. Найкращих показників економічної ефективності досягли за минулий рік господарські товариства.

**Висновки.** Проведений аналіз засвідчує, що ті форми підприємницької діяльності, які ведуть рентабельно виробничу діяльність, успішно вирішують проблеми фінансового забезпечення розширеного відтворення та розвитку. Адже управління фінансовим забезпеченням діяльності підприємства – це цілеспрямований процес прийняття та втілення управлінських рішень, які сприяють сталому його розвитку шляхом покриття витрат фінансовими ресурсами в залежності від розміру виробництва та фінансового становища. Фінансове забезпечення – це основа функціонування сучасного підприємства. Особливості Львівського регіону вказують на те, що система господарювання тут повинна бути і економічно вигідною, і соціально привабливою, і екологічно доцільною. Вона вимагає особливого підходу при здійсненні реорганізаційних і трансформаційних процесів. Крім іншого, це потребує виваженої і дієвої державної політики щодо розвитку Львівського регіону.

### Література

1. Березівський П. С. Становлення та ефективність функціонування сільськогосподарських виробничих структур різних організаційно-правових форм : Монографія / П. С. Березівський. – Львів. – 2007. – С. 1–22.
2. Галанець В. Г. Економічна оцінка та перспективи розвитку форм господарювання в сільському господарстві Львівської області : Монографія / В. Г. Галанець. – Львів : Прес-експрес-Львів, 2005. – С. 88–120.
3. Лучник М. М. Удосконалення інноваційної підприємницької діяльності / М. М. Лучник // Економіка АПК. – К. – 2009. – № 5. – С. 76–87.
4. Музика П. М. Форми і методи розвитку підприємництва в аграрному виробництві – невід'ємна складова інноваційної діяльності / П. М. Музика // Зб. наук.-метод. пр. "Наука і методика", № 15. – К. – 2008. – С. 28–37.

УДК 658.152

О. С. АРАПОВ

Хмельницький національний університет

## ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: КІЛЬКІСНА ОЦІНКА

*У статті пропонується теоретико-методологічний підхід до кількісної оцінки інвестиційного потенціалу підприємства. Запропоновано нове визначення економічної категорії – інвестиційний потенціал підприємства, з точки зору вартісного підходу.*

*The article proposed a theoretical and methodological approach to quantifying the investment potential of the company. A new definition of economic categories – investment potential of companies in terms of cost approach.*